

*Борса Ольга (Одеса) – студентка факультету іноземних мов
Університету Ушинського,*

*Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності Університету Ушинського*

СВОБОДА У ТВОРЧОСТІ Г.СКОВОРОДИ

Проблема свободи хвилювала людство ще здавна. Війни, рабство, кріпосництво та інші страшні речі – все це пригнічувало людину та її свободу. Людина є живою істотою, і як усі живі істоти прагне бути вільною, належати самій собі і природі. Багато філософів звертали свою увагу саме на цю, актуальну в усі епохи, тему. Григорій Сковорода не був винятком. Його гостро цікавили проблеми свободи.

Виокремлення теми свободи у філософії Г. Сковорода та її дослідження є важливим для української нації, що пройшла тернистий шлях перш, ніж її здобути.

Мудрий становить самосвідому частку цілого. Зазначимо, що таким учителем був і Г. Сковорода, який «учив так, як жив, а жив так, як учив».

Беручи до уваги історичні реалії епохи, в якій жив Г. Сковорода, варто зазначити про стан кріпацтва в Україні того періоду. У своїх творах філософ проголошував любов до свободи, до рідного краю, висловлював незгоду з соціальним гнітом.

Важливим поняттям у філософській та літературній спадщині Сковорода є проблема свободи, якій мислитель надавав вагомого значення. У 9-й Пісні “Саду...” мислитель зазначає про свободу – вольність так:

“Так и мне волность одна есть нравна И безпечальный, препростый путь, Се – моя мета в житіи главна;” [2, с. 34].

Вагомим моментом є врахування свободоловства мандрівного філософа та сприйняття свободи – “вольності” як скарбу, подарованого людині. Аналізуючи біографічні дані життя Г. Сковорода, зауважуємо, що у нього була відсутня схильність до осілости. Філософ навіть відмовлявся приймати чернечий сан, розуміючи, що це призведе до втрати найціннішого, що в нього є – свободи.

Темі свободи Г. Сковорода присвятив окремий вірш, який так і називається “De libertate” (“Про свободу”). З перших рядків невеличкого восьмирядкового вірша стає зрозумілим, якого значення надавав філософ-поет свободі, адже вона цінніша за золото: “Что то за волность? Добро в ней какое? Инны говорят, будто золотое. Ах, не златое, если сравнить злато, Против волности еще одно блато” [2, с.12].

Ідеєю цього твору є утвердження свободи людини як найвищої суспільної цінності. За жанром ця поезія належить до громадянської лірики, оскільки в ній поет пов’язує волю з боротьбою за національне і соціальне визволення трудящих.

Зі щастям, мудрістю, цілісністю та волею тісно пов’язана й ідея «сродності» Г. Сковорода, яка є однією з основних його філософських тем: «Сродність», пояснює Сковорода, – це закарбована в кожному серці галузка Божого промислу, тобто не що інше, як «вроджена Божа воля і його таємний закон, котрому підлягає все твориво». Тож мудрим чоловіком є той, хто збагнув спорідненість між своєю душею та тією справою, до якої вона прагне» [4, с. 690].

Важливим моментом у досягненні свободи стає самопізнання людини, яке ґрунтується на ідеї “сродності”. Важливо збагнути, чим любиш займатися і до чого маєш природні нахили. “Свобода як утеча від чужого, нав’язаного іншими, невідповідного власній натурі має піднятися до рівня утвердження своєї власної природи, своєї зрідненості, віднайдені шляхом пізнання самої себе” [3, 69].

Людина стає духовно вільною, коли займається тим, що любить і до чого має здібності. Гармонійність людини і справи, якою вона займається, дарують їй особисту свободу. І в цій простоті полягає унікальність й геніальність формули щастя й свободи Григорія Сковороди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багалій Д. І. Українській філософ Григорій Савич Сковорода // Сковорода Г.С. Розмова про істинне щастя / Пер. укр. мовою, прим. В.О.Шевчука. – Харків: Прапор, 2002. – С.3-12
2. Сковорода Г. С. Літературні твори / Григорій Савич Сковорода. – К.: Наукова думка, 1972. – 432 с.
3. Спадщина Григорія Сковороди і сучасність: матеріали читань до 200-річчя з дня смерті Г. Сковороди, 21 – 22 грудня 1994. – Львів: Світ, 1996. – 190 с.
4. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарії – Харків, 2004. – 896 с.